

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.411.009.03.2015
R/15/009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	R/15/009 – Przeciwdziałanie e-uzależnieniu dzieci i młodzieży na terenie wybranych gmin województwa świętokrzyskiego.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata szkolne od 2012/2013 do 2015/2016.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontrolerzy</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Krzysztof Wilkosz, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 99263 z dnia 11 stycznia 2016 r.2. Joanna Witkowska, starszy inspektor kp, upoważnienie do kontroli nr 99264 z dnia 11 stycznia 2016 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 1-4)</p>
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 26 w Kielcach (dalej: ZSO lub Szkoła) w zakresie działalności Szkoły Podstawowej nr 9 w Kielcach im. Adolfa Dygasińskiego, ul. Dygasińskiego 6, 25-120 Kielce, (dalej: SP).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Elżbieta Dudała, Dyrektor Szkoły od dnia 1 września 2012 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 5)</p>

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W okresie objętym kontrolą w Szkole opracowano programy wychowawcze² i szkolne programy profilaktyki³, przy czym nie określono w nich wskaźników pozwalających na pomiar efektywności realizowanych programów. Wprowadzono również strategię działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem. W statucie Szkoły zostały uwzględnione kwestie korzystania z telefonów komórkowych w Szkole i procedury postępowania w razie złamania tego zakazu. ZSO podjął szereg działań wychowawczych i profilaktycznych w celu realizacji ww. programów organizując spotkania, warsztaty dla uczniów i rodziców oraz szkolenia dla rady pedagogicznej, prowadzonych przez wychowawców, pedagoga szkolnego wraz ze specjalistami z Miejskiego Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Kielcach (dalej:

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Program Wychowawczy ZSO nr 26 w Kielcach wprowadzony 1 września 2012 r. obowiązujący do 10 lutego 2015 r. i program wychowawczy wprowadzony od 11 lutego 2015 r.

³ Szkolny Program Profilaktyki ZSO nr 26 w Kielcach wprowadzony 1 września 2012 r. przewidziany do realizacji na trzy lata, począwszy od roku szkolnego 2012/2013, obowiązujący do 10 lutego 2015 r., Szkolny program profilaktyki wprowadzony od 11 lutego 2015 r.

MZPPP) oraz przedstawicielami straży miejskiej. Realizowane obszary tematyczne odnosiły się głównie do ogólnych kwestii uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa w sieci i cyberprzemocy. Kontrola wykazała, że w dziennikach pedagoga stwierdzono brak tygodniowego planu jego zajęć. Należy zwrócić uwagę, że pomimo pojawiającego się w Szkole zjawiska nadmiernego używania telefonów, nie uwzględniono w programach wychowawczych i profilaktyki zadań do realizacji w tym zakresie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość opracowania programów profilaktycznych i wychowawczych szkoły z uwzględnieniem problemu e-uzależnień

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą liczba uczniów w SP wynosiła odpowiednio: w roku szkolnym 2012/2013 – 281, w tym 143 uczniów w klasach IV-VI, w 2013/2014 – 283, w tym 146 uczniów klas IV-VI, w 2014/2015 – 296, w tym 148 uczniów w klasach IV-VI i 304 w roku szkolnym 2015/2016, w tym 137 uczniów to uczniowie klas IV-VI. (dowód: akta kontroli str. 8)

W okresie objętym kontrolą SP oraz Gimnazjum nr 26 im. Wojciecha Szczepanika wchodziły w skład ZSO. Zgodnie z zapisami statutów ZSO szczegółowe cele i zadania wychowawcze Szkoły określa program wychowawczy i program profilaktyczny uchwalany przez radę pedagogiczną w porozumieniu z radą rodziców. (dowód: akta kontroli str. 7)

Program wychowawczy obowiązujący od 1 września 2012 r. do 10 lutego 2015 r., został opracowany w oparciu o sondaże, ankiety, opinie obrazujące oczekiwania rodziców, uczniów i nauczycieli na temat pracy szkoły, określał cele oddziaływań i obszary działań wychowawczych oraz działania w poszczególnych obszarach pracy wychowawczej. Podstawowe zadania, sposób realizacji oraz cele, zostały zdefiniowane w 11 obszarach, w tym m.in.:

- powinności wychowawczych każdego nauczyciela – wszyscy nauczyciele opracowują cele wychowawcze dotyczące swoich zajęć edukacyjnych oraz realizację ścieżek edukacyjnych, wprowadzając m.in. do tematyki swego przedmiotu elementy programu wychowawczego szkoły;
- powinności wychowawców klasowych – zadania wychowawcy polegające m.in. na współpracy z rodzicami na zebraniach klasowych, kształtowaniu u uczniów postawy samowychowania i odpowiedzialności poprzez oglądanie filmów i dyskusji na temat pracy, pokonywania trudności, samokształcenia oraz przygotowanie do życia w społeczeństwie poprzez współpracę z innymi szkołami, placówkami;
- wychowawcze treści zawarte w statucie Szkoły oraz innych przepisach wewnętrznych;
- współpraca wychowawcza z rodzicami polegająca m.in. na współpracy ze szkołą za pośrednictwem rady rodziców i klasowych rad rodziców, współtworzeniu i opiniowaniu szkolnych dokumentów określających działalność szkoły, uzgadnianiu z rodzicami działań wychowawczych, zapewnieniu przez Szkołę rodzicom uczestnictwa w prelekcjach poświęconym zagadnieniom wychowawczym;
- powołanie zespołu wychowawczego szkoły do rozwiązywania trudnych problemów wychowawczych.

W programie wychowawczym obowiązującym od 1 września 2012 r. do 10 lutego 2015 r., określono wskaźniki polegające m.in. na tym, że: szkoła posiada własny

program wychowawczy, w szkole tworzone są warunki do samorządnego działania uczniów, szkoła dokumentuje i analizuje na bieżąco trudności wychowawcze, szkoła zapewnia równe szanse w rozwoju uczniom o specjalnych potrzebach wychowawczych. Ww. wskaźniki były wskaźnikami produktu, a nie wskaźnikami rezultatu, które pozwoliłyby zbadać efektywność podejmowanych działań w ramach realizowanych zadań określonych w programie. (dowód: akta kontroli str. 9-41)

Program wychowawczy realizowany od 11 lutego 2015 r. do czasu zakończenia kontroli został opracowany w oparciu o sondaże, ankiety, opinie przedstawiające oczekiwania rodziców, uczniów i nauczycieli. Zadania przyjęte do realizacji w programie wychowawczym zostały szczegółowo określone w planie wychowawczym stanowiącym integralną część programu. Zadania te dotyczyły następujących obszarów:

- rozbudzenie twórczej postawy uczniów i rozwój zainteresowań m.in. kształtowanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji poprzez przeprowadzanie lekcji z wykorzystaniem technologii informacyjnej w celu nauki korzystania przez ucznia z komputera. Osobą odpowiedzialną za realizację tego zadania jest nauczyciel informatyki;
- kształtowanie postaw społeczno-moralnych m.in. poprzez przyswojenie przez ucznia norm funkcjonowania społecznego w wyniku zapoznania uczniów z regulaminem Szkoły wynikającym ze statutu (miał na celu poznanie przez ucznia praw i obowiązków wynikających ze statutu). Odpowiedzialność za realizację ww. zadania ponoszą wychowawcy, pedagog i nauczyciele;
- przestrzeganie zasad kultury osobistej i kultury języka m.in. przeciwdziałanie przemocy i agresji realizowane poprzez zajęcia warsztatowe oraz spotkania indywidualne z psychologiem i pedagogiem, udział w warsztatach asertywności i przeciwdziałaniu agresji, udział w przedstawieniach i inscenizacjach dotyczących przemocy, spotkania z przedstawicielami Policji i straży miejskiej w celu prawidłowej reakcji uczniów na niewłaściwe zachowania oraz zdobycia wiedzy w przypadku wystąpienia przemocy i agresji. Odpowiedzialnymi za realizację ww. zadania są specjaliści, pedagog i nauczyciele;
- propagowanie zdrowego stylu życia – zadanie realizowane m.in. poprzez przeprowadzanie pogadarek na godzinach wychowawczych, w tym z pedagogiem w celu zrozumienia przez ucznia pojęcia stresu i możliwości radzenia sobie z nim. Zadanie to realizowane jest przez pedagoga i nauczycieli.

Zadania wychowawcy określone zostały w takim zakresie jak w poprzednim programie wychowawczym. Ww. program nie zawierał wskaźników do zymiarowania efektywności podejmowanych działań w ramach realizowanych zadań określonych w programie. (dowód: akta kontroli str. 42-62)

Głównymi założeniami programu profilaktyki realizowanego w latach szkolnych 2012/2013-2014/2015 (do 10 lutego) było przeciwdziałanie ryzykownym i niepożądanym zachowaniom, poprzez skutecznie prowadzoną profilaktykę zachowań. Zadaniem Szkoły było wzmocnienie pozytywnych zachowań uczniów oraz promowanie działań, które służą powszechnie akceptowanym normom społecznym. Program zakładał realizację profilaktyki zachowań uczniów na bieżąco w ramach prowadzonych godzin wychowawczych oraz zajęć profilaktyczno-edukacyjnych prowadzonych przez specjalistów. Profilaktyka została oparta m.in. na działaniach w zakresie: wzmocnienia pracy z uczniem o specjalnych potrzebach, wzbogaceniu ofert zajęć pozalekcyjnych (w tym koła zainteresowań, zajęć wyrównawczych i wychowawczych), wspomaganie rozwoju moralnego uczniów, stworzeniu uczniom warunków do rozwijania własnych zainteresowań i zagospodarowania wolnego czasu, wspomaganie rodziców w prawidłowym pełnieniu przez nich funkcji wychowawczych. Założono kontynuację współpracy

z placówkami kulturalno-oświatowymi, placówkami oświatowo-opiekuńczymi (poradnią psychologiczno-pedagogiczną, poradnią uzależnień) oraz wymiarem sprawiedliwości.

Celami strategicznymi programu było: kształtowanie właściwych postaw społeczno-moralnych; ochrona i promocja zdrowia; przeciwdziałanie uzależnieniom; przeciwdziałanie przemocy; zapewnienie bezpieczeństwa uczniom, aktywizacja społeczności szkolnej i jej środowiska w zakresie reagowania na przejaw przemocy i przeciwstawiania się jej. Wśród celów szczegółowych ww. program zakładał m.in.: prowadzenie cyklu lekcji wychowawczych poświęconych szkodliwości zachowań ryzykownych, w tym wszelkim przejawom przemocy i agresji; realizacji zajęć poświęconych szkodliwości używek, przeprowadzanie zajęć dydaktycznych dotyczących cyberprzemocy, szkodliwości nadmiernego spędzania czasu przy komputerze, wyrabianie umiejętności właściwej organizacji czasu wolnego, wspieranie rodziców w procesie wychowania uczniów, przeprowadzanie pogadarek, szkoleń, warsztatów w szczególności dotyczących trudnych zachowań dzieci i młodzieży. Określone w harmonogramie zadania zakładały:

- przeprowadzenie godzin wychowawczych, spotkań ze specjalistami (policjantami, strażnikami miejskimi, specjalistami z MZPPP na temat szkodliwości zachowań ryzykownych, w tym przejawów przemocy i agresji);
- przeprowadzanie zajęć dotyczących niebezpieczeństwa cyberprzemocy, gier komputerowych, w tym spotkań ze specjalistą w formie szkolenia dla nauczycieli, uczniów i rodziców na temat bezpiecznego korzystania z komputerów i bezpieczeństwa w sieci oraz bezpiecznego korzystania z telefonów komórkowych.

Efektom realizacji ww. zadań miał być wzrost wiedzy uczniów oraz rodziców na temat uzależnień i sposobu przeciwdziałania tym uzależnieniom oraz świadome i umiejętne korzystanie z komputera i Internetu. (dowód: akta kontroli str. 63-70)

Wprowadzony od 11 lutego 2015 r. szkolny program profilaktyki zakładał realizację założeń szkolnego programu wychowawczego i uwzględniał przeprowadzoną w Szkole diagnozę stanu bezpieczeństwa. Zakładał ścisłą korelację oddziaływań dydaktycznych i działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej, aktywność samorządu szkolnego i rady rodziców w realizacji zadań programu, w zakresie planowanych zajęć dydaktycznych. Szkolny program profilaktyki opierał się na treściach programu profilaktycznego opracowanego przez W. Kołodziejczyka *Spójrz inaczej*, uwzględniał strategię przeciwdziałania przemocy i agresji, zakładał także ścisłą współpracę z pedagogiem i MZPPP oraz innymi instytucjami. Głównymi celami programu była ochrona i promocja zdrowia, przeciwdziałanie uzależnieniom, przeciwdziałanie przemocy, zapewnienie bezpieczeństwa członkom społeczności szkolnej, aktywizację społeczności szkolnej i jej środowiska w zakresie reagowania na przejawy przemocy i przeciwstawiania się jej.

Działaniami zmierzającymi do realizacji celów szkolnego programu profilaktyki były m.in.:

- realizowanie szkolnej strategii przeciwdziałania przemocy i agresji rówieśniczej przez cykliczne szkolenia dla nauczycieli z zakresu przeciwdziałania przemocy, praca zespołu zadaniowego ds. bezpieczeństwa, przeprowadzenie cyklu lekcji wychowawczych, dokonanie diagnozy, przyjmowanie zgłoszeń o przemocy od każdego ucznia i innych osób mających kontakt ze szkołą, warsztaty profilaktyczne, określenie grup ryzyka;
- organizacja *Szkolnych Dni Profilaktyki* promujących życie bez uzależnień, zajęcia i warsztaty profilaktyki uzależnień dla wszystkich uczniów (realizowanymi przez pedagoga szkolnego, zespół zadaniowy ds. bezpieczeństwa i opiekuna samorządu uczniowskiego; organizacja szkoleń dla rodziców w zakresie

problemów uzależnień); organizacja szkoleń dla rodziców z zakresu problemów uzależnień (realizowanych przez wychowawców klas oraz pedagoga szkolnego).

Efektom realizacji programu miało być nabranie przez uczniów umiejętności przeciwstawienia się nałogom, umiejętności odmawiania w sytuacji nakłaniania do palenia, picia i stosowania środków odurzających, poczucia bezpieczeństwa w szkole, umiejętności przeciwstawiania się przemocy i udzielania wsparcia ofiarom przemocy, podejmowania świadomych i właściwych wyborów życiowych. (dowód: akta kontroli str. 71-76)

Ww. szkolne programy profilaktyki określały efekty realizacji programów, natomiast nie zawierały wskaźników pozwalających dokonać oceny podjętych działań w celu osiągnięcia zakładanych efektów. (dowód: akta kontroli str. 63-76)

W badanym okresie zadania w zakresie doskonalenia umiejętności nauczycieli określały „Plan doskonalenia nauczycieli ZSO nr 26 w Kielcach na lata 2012-2014” oraz „Plan doskonalenia nauczycieli ZSO nr 26 w Kielcach na lata 2015-2018” (dalej: plany doskonalenia). Celami szczegółowymi ww. planów było m.in.: przygotowanie nauczycieli do realizacji zadań wynikających z planu rozwoju placówki, szkolnych zestawów programów nauczania i programów wychowawczych w praktyce oraz rozwiązywanie szkolnych problemów dydaktyczno-wychowawczych. Preferowanymi tematami szkoleń nauczycieli były m.in.: pomoc dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; ewaluacja w szkole, dostosowanie wymagań edukacyjnych do możliwości ucznia w oparciu o orzeczenie i opinię poradni psychologiczno-pedagogicznych, sposoby radzenia sobie z dzieckiem z trudnościami wychowawczymi, bezpieczeństwo w szkole oraz przeciwdziałanie przemocy. W planie doskonalenia na lata 2012-2014 preferowano również temat dotyczący problemu uzależnień i przeciwdziałanie tym uzależnieniom. Plany doskonalenia zakładały m.in. szkolenia w zakresie:

- działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych wobec młodzieży zagrożonej uzależnieniem – szkolenie dla członków rady pedagogicznej;
- rozwiązywania problemów wychowawczych, pracy z uczniem z agresywnymi zachowaniami – szkolenie dla członków rady pedagogicznej w 2012 r.;
- ewaluacji w szkole, budowania narzędzi diagnostycznych;
- pomocy dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Plany doskonalenia nauczycieli nie uwzględniały szkoleń dotyczących profilaktyki e-uzależnień. (dowód: akta kontroli str. 101-112)

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono 13 szkoleń dla członków rady pedagogicznej m.in. nt.: *Problemy w rozwoju emocjonalnym i społecznym; Bezpieczna szkoła – co to znaczy* – 10 kwietnia 2013 r., *„Dostosowanie wymagań edukacyjnych do możliwości uczniów, Działania wychowawcze zapobiegawcze wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem* (13 maja 2015 r.), *Cyberprzemoc w szkołach zrozum, zobacz, reaguj* (21 października 2015 r.). Szkoła nie ponosiła kosztów tych szkoleń. (dowód: akta kontroli str.113)

Od 15 września 2015 r. w Szkole wprowadzono *Strategię działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem* (dalej: Strategia). Strategia obejmowała działania wychowawcze, profilaktyczne, edukację prozdrowotną i była realizowana przez pracowników ZSO nr 26 w Kielcach. Koordynatorem działań był dyrektor Szkoły. Ww. dokument dotyczył m.in: edukacji prozdrowotnej, promocji zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli, działalności informacyjnej, zadań pracowników szkoły w zakresie pomocy młodzieży zagrożonej uzależnieniem, procedur postępowania w sytuacjach zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, współpracy z rodzicami

w zakresie działań m.in. wychowawczych i zapobiegawczych, udziału dzieci i młodzieży w zajęciach profilaktycznych, dostosowania treści i form zajęć profilaktycznych do zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży oraz stopnia zagrożenia, współpracy z różnymi instytucjami w szczególności organizacjami pozarządowymi wspierającymi działalność szkół i placówek w zakresie rozwiązywania problemów dzieci i młodzieży, wspierania uczniów zagrożonych uzależnieniem, demoralizacją, wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli w zakresie profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży oraz sposobu podejmowania wczesnej interwencji w sytuacjach zagrożenia uzależnieniami, dokonywania systematycznej oceny podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych. (dowód: akta kontroli str. 77-91)

Ponadto w Szkole od 11 lutego 2015 r. przyjęto do realizacji *Koncepcję Pracy Szkół Ogólnokształcących nr 26 w Kielcach na lata 2015-2018*, która odnosiła się m.in. do działalności wychowawczo-opiekuńczej SP. (dowód: akta kontroli str. 92-100)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w badanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę, że w przyjętych do realizacji programach wychowawczych i profilaktycznych powinny zostać określone wskaźniki, które pozwoliłyby zbadać efektywność podejmowanych działań w ramach realizowanych zadań określonych w programach. Wskaźniki określone w programie wychowawczym obowiązującym od 1 września 2012 r., nie pozwalały określić efektywności podejmowanych działań, ponieważ były wskaźnikami produktu, a nie rezultatu.

Dyrektor Szkoły w zakresie określenia wskaźników w programach wychowawczych i programach profilaktyki wyjaśniła, że *w programie wychowawczym obowiązującym od 01.09.2012 r. określono wskaźniki i sposoby ich kontrolowania. Na podstawie tych wskaźników dokonywaliśmy oceny efektywności realizowanego programu wychowawczego. W oparciu o przyjęty wspólnie z rodzicami Program Wychowawczy Szkoły wychowawcy klas opracowują na każdy rok szkolny plan pracy wychowawczej dla swojej klasy. Plan ten zatwierdzany przez dyrektora szkoły jest systematycznie kontrolowany. Wychowawca swoją działalność dokumentuje w segregatorze klasowym, zapisy lekcji wychowawczych znajdują się w dzienniku lekcyjnym. Na posiedzeniach rad klasyfikacyjnych każdy wychowawca po przedstawieniu wyników klasyfikacji omawia realizację programu wychowawczego. Lekcje wychowawcze są hospitowane przez dyrektora szkoły. Wychowawcy ściśle współpracują w zakresie trudności wychowawczych z pedagogiem szkolnym. Dwa razy w roku pedagog szkolny dokonuje analizy sytuacji wychowawczej szkoły i przedstawia ją radzie pedagogicznej. W sytuacji narastających problemów wychowawczych w danej klasie zwoływany jest zespół wychowawczy w skład którego wchodzi wszyscy nauczyciele uczący w danej klasie, dyrektor, pedagog i rodzice. Wszystkie te działania dają nam możliwość reagowania – podejmowania konkretnych oddziaływań na pojawiające się trudności wychowawcze, jednak nie dają możliwości ustalenia wymiernych efektów po zastosowaniu działań mających poprawić zaistniałą sytuację. Wskaźniki, które określiliśmy nie dają nam takiej możliwości. W programie wychowawczym obowiązującym od 01.09.2012 r. uwzględniono wnioski z raportów ewaluacji przeprowadzonej w roku poprzednim przez zespół d/s ewaluacji w ZSO nr 26 na temat: diagnoza przyczyn osiągania słabych wyników przez uczniów mających problemy z nauką, ocena skuteczności podejmowanych działań wychowawczych i profilaktycznych w szkole.* (dowód: akta kontroli str. 430-434)

2. Zdaniem NIK uzasadnione jest rozważenie przeprowadzenia szkoleń dla nauczycieli i pedagoga, dotyczących profilaktyki e-uzależnień.

Ocena częściowa

Szkoła w zasadzie prawidłowo opracowała programy wychowawcze i szkolne programy profilaktyki, które ogólnie odnosiły się do problemu uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska cyberprzemocy. W dokumentach tych nie przyjęto jednak wskaźników pozwalających zbadać zakładane efekty realizacji programów. Szkoła przygotowała Strategię, która przewidywała realizację działań szczególnie w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od środków odurzających i psychotropowych. Nauczyciele zatrudnieni w SP nie uczestniczyli w szkoleniach dotyczących problematyki e-zależnień.

Opis stanu
faktycznego

2. Działalność edukacyjna i diagnostyczna szkół w zakresie e-uzależnienia

W latach szkolnych 2012/2013-2015/2016 w planach pracy wychowawców klas IV-VI SP⁴ zatwierdzonych przez Dyrektora SP do realizacji przez wychowawców w ramach godziny wychowawczej zaplanowano m.in. następujące tematy związane z uzależnieniem:

- w roku szkolnym 2012/2013 – *Telewizja, komputer, Internet – przyjaciel czy wróg? (poznanie zalet i wad wynalazków technicznych, zwrócenie uwagi na właściwe korzystanie z osiągnięć współczesnej techniki);*
- w roku szkolnym 2013/2014 – *Poznajemy skutki uzależnień i nałogów, Nałogi nawyki – nie! zdrowy styl życia tak, Bezpieczeństwo w sieci – przeciwdziałanie cyberprzemocy (aktywizowanie uczniów w zakresie reagowania na przejawy przemocy i przeciwstawianie się jej – warsztaty profilaktyczne z przedstawicielem straży miejskiej), Telewizja, komputer, Internet – przyjaciel czy wróg?;*
- w roku szkolnym 2014/2015 – *Telewizja i komputer – pomagają czy szkodzą? Prawo do informacji i wypowiedzi (propagowanie zdrowego stylu życia poprzez zachęcanie uczniów do spędzania mniejszej ilości czasu przed komputerem czy telewizorem), Profilaktyka agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy (pokazywanie dobrych stron Internetu, zapoznanie z zagrożeniami związanymi z korzystaniem z Internetu, opracowanie zbioru zasad bezpiecznego korzystania z Internetu);*
- roku szkolnym 2015/2016 – *Telewizja i komputer – pomagają czy szkodzą? Prawo do informacji i wypowiedzi (propagowanie zdrowego stylu życia poprzez zachęcanie uczniów do spędzania mniejszej ilości czasu przed komputerem czy telewizorem), sensowne spędzanie wolnego czasu czyli nie marnuję życia (Internet skarbnica wiedzy, czy śmietnisko informacji), skutki uzależnień i nałogów, nałogi, nawyki nie! Zdrowy styl życia – tak! (dowód: akta kontroli str. 152-311)*

W latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 działania w zakresie profilaktyki uzależnień Szkoły nakierowane były na wyeliminowanie zjawiska cyberprzemocy (e-przemocy). Profilaktyka występowania ww. zjawiska była realizowana poprzez:

- realizację na lekcjach wychowawczych tematów: *Bezpieczny Internet, Jestem mądry właściwie korzystam z Internetu, Jak mądrze korzystam z Internetu, Czy mądrze korzystam z Internetu, Bezpieczeństwo w sieci, Telewizor, komputer, Internet – przyjaciel czy wróg, Skutki uzależnień; Nałogom i nawykom nie;*
- zajęcia prowadzone przez nauczyciela informatyki: *Bezpieczeństwo w internecie, Bezpieczeństwo w sieci, Zagrożenia w Internecie, Kodeks bezpiecznego korzystania z Internetu;*
- udział w spektaklu *Dzieci w sieci;*

⁴ Badanie dotyczyło tych klas, ze względu na przyjęte niewielkie ryzyko wystąpienia problemu nadużywania mediów elektronicznych w lasach I-III.

– zajęcia profilaktyczne prowadzone przez straż miejską na temat *Bezpieczeństwo w sieci*. (dowód: akta kontroli str.119-131)

W latach szkolnych 2012/2013-2015/2016 (do czasu zakończenia kontroli) w dziennikach pedagoga szkolnego brak było tygodniowych planów zajęć. (dowód: akta kontroli str. 641-859)

W okresie objętym kontrolą kwestię korzystania z telefonów komórkowych w Szkole regulował statut. Określono w nim, że w Szkole obowiązuje zakaz korzystania na lekcjach z telefonu komórkowego, telefon nie może być włączony na lekcjach, można z niego korzystać wyłącznie w czasie przerw, uczniom nie wolno filmować i fotografować nauczycieli i innych pracowników szkoły, bez ich wiedzy i zgody, nie wolno nagrywać przebiegu lekcji bez zgody nauczyciela prowadzącego. W przypadku naruszenia powyższych ustaleń nauczyciel ma obowiązek odebrania telefonu, a następnie zdeponowania go u dyrektora Szkoły w obecności ucznia, po uprzednim wyłączeniu telefonu. Jeżeli sytuacja powtarza się po raz trzeci uczeń ma zakaz przynoszenia telefonu do szkoły. (dowód: akta kontroli str. 6)

Dyrektor Szkoły w sprawie wprowadzenia do statutu Szkoły ww. uregulowań wyjaśniła: *Zapis w statucie szkoły (§ 34) dotyczący korzystania z telefonów komórkowych i sprzętu elektronicznego został wprowadzony z powodu zdarzających się przypadków korzystania przez uczniów w czasie lekcji z odtwarzaczy Mp3 jak i z telefonów komórkowych. Po konsultacjach z rodzicami przyjęto zasadę, że szkoła nie wprowadza całkowitego zakazu korzystania z telefonów w szkole, telefony mają być wyłączone w czasie lekcji, natomiast rodzice chcą mieć kontakt z dziećmi w czasie przerw. Zapis w statucie nie dotyczy nauczycieli, co nie oznacza, że mogą oni korzystać z telefonów w czasie lekcji. Nauczycieli obowiązuje Kodeks Etyki Pracowników ZSO nr 26 w Kielcach, który tą sprawę jasno precyzuje. W ostatnim okresie obserwuje się w czasie przerw zjawisko nadmiernego używania przez uczniów telefonów komórkowych.* (dowód: akta kontroli str. 430-434)

Od roku szkolnego 2014/2015 w Szkole funkcjonują sporządzone przez szkolny zespół ds. bezpieczeństwa i zatwierdzone do realizacji przez Dyrektora *Procedury postępowania obowiązujące w ZSO 26 w roku 2014/2015*, w ramach których przyjęto *Procedurę postępowania w przypadku używania przez ucznia podczas lekcji telefonu komórkowego, dyktafonu, aparatu telefonicznego*⁵. (dowód: akta kontroli str. 407-411)

W latach szkolnych 2013/2014 – 2015/2016 SP w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej zwracała się do MZPPP o przeprowadzenie przez specjalistów zajęć profilaktycznych (spotkań/warsztatów) dla uczniów, rodziców i nauczycieli. W roku szkolnym 2014/2015 Szkoła zgłosiła zapotrzebowanie na zorganizowanie zajęć dla uczniów m.in. w zakresie: profilaktyki uzależnień od gier komputerowych dla klas czwartych, profilaktyki uzależnień od Internetu, hazardu, cyberprzemocy dla klas piątych i szóstych; zagrożeń płynących z przestrzeni medialnej oraz bezpiecznego korzystania z Internetu dla klas czwartych. Spotkanie dla rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez dzieci, ryzyka zażywania środków odurzających. W roku szkolnym 2015/2016 SP zgłosiła natomiast potrzebę zorganizowania dla uczniów m.in. zajęć z zakresu: profilaktyki uzależnień od gier

⁵ Nauczyciel odbiera uczniowi wykorzystywany sprzęt i wpisuje uwagę do dziennika (pkt 1), nauczyciel informuje o zajściu wychowawcę (pkt 2), wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem, ustalając cel i okoliczności używania sprzętu, przekazuje telefon i sprawę pedagogowi (pkt 3), w przypadku gdy nauczyciel podejrzewa, że ww. sprzęt został wykorzystany na lekcji do zarejestrowania dźwięku lub obrazu ma prawo zażądać od ucznia ujawnienia treści nagrania a potem usunięcia go (pkt 4), pedagog wzywa rodziców, informuje ich o zajściu, oddaje zatrzymany sprzęt (pkt 5).

komputerowych, Internetu, cyberprzemocy dla klas piątych i szóstych, profilaktyki uzależnień od gier komputerowych dla klas czwartych, spotkania dla rodziców nt. bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez dzieci. (dowód: akta kontroli str.417-420, 425-426)

Specjaliści z MZPPP w badanym okresie przeprowadzili w SP zajęcia profilaktyczne (warsztaty/szkolenia) m.in. w zakresie: cyberprzemocy, bezpieczeństwa w sieci, zagrożenia w sieci, zajęcia profilaktyczne poświęcone bezpieczeństwu w sieci (zajęcia prowadzone w wymiarze dwóch godzin każdy blok tematyczny), warsztaty profilaktyczne – czym jest przemoc (warsztaty dwugodzinne); bezpieczeństwo w sieci; prelekcje prowadzone dla rodziców – cyberprzemoc, spotkanie dla rodziców i nauczycieli poświęcone zagrożeniom płynącym z Internetu. (dowód: akta kontroli str. 130, 412-416, 421-424, 427-428)

Dyrektor Szkoły w zakresie zgłaszania potrzeb na realizację zajęć dotyczących ww. zagadnień wyjaśniła: *SP zwraca się w każdym roku szkolnym do MZPPP o przeprowadzenie zajęć i warsztatów profilaktycznych (...). Realizując program wychowawczy i profilaktyczny szkoła ściśle współpracuje z poradnią. Podejmowane są działania wychowawcze i profilaktyczne w stosunku do uczniów, rodziców i nauczycieli wynikające z w/w programów. Pracownicy poradni wspierają i pomagają nauczycielom i wychowawcom realizować zadania wychowawcze. Wspomaganie przez poradnię ma na celu długofalową pomoc w realizacji programów wychowawczych klas, które uwzględniają potrzeby uczniów danej klasy. Analiza ta prowadzona jest przez wychowawców klas i pedagoga szkolnego. Dobór tematów jest konsultowany z rodzicami uczniów danej klasy na spotkaniu we wrześnieiu. Rodzice również zgłaszają potrzeby swoich dzieci. Wynikiem tych analiz było uwzględnienie tematyki „bezpieczeństwa w sieci i cyberprzemocy” w planie godzin wychowawczych klas i zajęć dla rodziców. W klasach, w których stwierdzono przypadki cyberprzemocy zajęcia te były zintensyfikowane. Przeprowadzono również warsztaty i spotkania dla rodziców i nauczycieli, tak by oddziaływanie na uczniów było zintegrowane. Współpraca z poradnią ma na celu nie tylko minimalizowanie skutków zaburzeń ale również zapobieganie. Zwracamy się w związku z tym do poradni, tak by uczniowie, nauczyciele i rodzice wspierani byli przez specjalistów.* (dowód: akta kontroli str. 430-434)

Ponadto w dniu 21 października 2015 r. odbyło się szkolenie członków rady pedagogicznej nt.: *Cyberprzemoc w szkołach – zobacz zrozum, reaguj*⁶. (dowód: akta kontroli str. 429)

W czerwcu 2013 r. Świętokrzyski Kurator Oświaty przeprowadził w SP ewaluację w obszarach: efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły; zarządzanie szkołą – zakończoną wydaniem *Raportu ewaluacji problemowej* w zakresie efektów zarządzania, z którego wynika, że podejmowane przez szkołę działania organizacyjne i wychowawcze zapewniają uczniom wysokie poczucie bezpieczeństwa oraz sprzyjają eliminowaniu zagrożeń. W 2015 r. Świętokrzyski Kurator Oświaty przeprowadził w SP kontrolę w zakresie prawidłowości prowadzonych przez szkołę działań wychowawczych i zapobiegawczych wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem (badanie odnosiło się do badań profilaktycznych dotyczących narkomanii). (dowód: akta kontroli str. 590-640)

W ramach niniejszej kontroli przeprowadzono anonimowe badanie ankietowe wśród uczniów klas V i VI, rodziców i nauczycieli w celu uzyskania informacji dotyczących

⁶ Szkolenie zostało przeprowadzone przez przedstawiciela Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Edukacji „Drogowskazy” z Gdańska. Uczestnicy szkolenia otrzymali certyfikaty jego ukończenia oraz bezpłatne poradniki zawierające kompendium wiedzy dotyczącej cyberprzemocy.

e-uzależnienia. Badaniem tym objęto grupę 66 uczniów klas piątych i szóstych, rodziców tych uczniów (66) i 27 nauczycieli. Z badań ankietowych uczniów wynika m.in., że w ciągu ostatnich dwóch lat: 36% uczniów nie uczestniczyło w lekcjach organizowanych w SP poświęconych zjawisku uzależnienia od Internetu, uzależnieniu od komputera - 37,5%, uzależnienia od telefonu komórkowego – 42%, uzależnieniu od grania w gry on-line – 67%. W badaniu:

- 28% uczniów stwierdziło, że szkoła do której uczęszczają nie radzi sobie lub raczej nie radzi sobie w odpowiedni sposób z *uzależnieniem od Internetu*, (26,6% ankietowanych miało trudności w dokonaniu oceny w tym względzie); w zakresie *uzależnienia od komputera* powyższych odpowiedzi udzieliło odpowiednio 31% i 20% uczniów; *uzależnienie od telefonu komórkowego* – 25% i 22%, natomiast w zakresie *uzależnienia od grania w gry on-line* 34% i 23% uczniów;
- 41% ankietowanych stwierdziło, że temat e-uzależnienia (uzależnienia od telefonów komórkowych, Internetu, komputera) jest tematem podejmowanym w szkole w ramach zajęć profilaktycznych realizowanych przez szkołę, pozostali uczniowie wskazali na tematy dotyczące innych uzależnień;
- 36% uczniów uważa, że zajęcia realizowane w SP zdecydowanie nie lub raczej nie, nie są nakierowane na rozwiązywanie problemów e-uzależnień, a 19% uczniów trudno było to stwierdzić,
- 60% uczniów nie wiedziało, czy w szkole, w której się uczą wprowadzone zostały zasady korzystania przez nich z telefonów komórkowych lub Internetu na terenie szkoły;
- 22 uczniów wiedziało o istnieniu ww. zasad, przy czym tylko 50% wiedziało o zakazie korzystania z telefonu na lekcji;
- spośród 41 uczniów, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie *czy zasady te są spisane* 65%, stwierdziło, że *nie są spisane lub nie wiedziało czy są spisane*;
- 70% uczniów (spośród 53 którzy udzielili odpowiedzi) stwierdziło, że w ciągu ostatniego miesiąca nauczyciele podczas lekcji korzystali z telefonu komórkowego do celów innych niż związane z nauczaniem na lekcji. (dowód: akta kontroli str. 312-364)

Z ankiet skierowanych do rodziców uczniów wynika, że: 27% rodziców stwierdziło, że szkoła, w której uczą się dzieci nie ma lub raczej nie ma planu rozwiązywania problemu e-uzależnienia wśród uczniów, 27% rodzicom trudno było to stwierdzić; 26% rodziców udzieliło odpowiedzi, że szkoła nie prowadzi wśród uczniów programów profilaktycznych nakierowanych na ograniczenie zjawiska e-uzależnienia, 26% rodzicom trudno było udzielić jednoznacznej odpowiedzi w tym zakresie; 85% rodziców w ciągu ostatnich dwóch lat nie uczestniczyło w spotkaniach, lekcjach czy konferencjach organizowanych przez szkołę, do której uczęszcza ich dziecko poświęconych zjawisku uzależnienia od Internetu, komputera, telefonu komórkowego; 88% nie uczestniczyło w spotkaniach dotyczących uzależnienia od grania w gry on-line, 77% w spotkaniach dotyczących cyberprzemocy; 42% rodziców nie wie, czy w szkole, w której uczą się jego dzieci, wprowadzone zostały zasady korzystania z telefonów komórkowych lub Internetu na terenie szkoły, a 13% potwierdziło, że nie wprowadzono takich zasad; spośród 46 rodziców, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie, czy rodzice widzieliby potrzebę wprowadzenia takich zasad w szkole 76% udzieliło odpowiedzi, że tak lub zdecydowanie tak. (dowód: akta kontroli str. 365-395)

Z badania przeprowadzonego wśród nauczycieli wynika, że: 73% badanych nauczycieli skorzystałoby z możliwości bezpłatnego podniesienia swojej wiedzy w zakresie uzależnienia od Internetu, komputera i grania w gry on-line, natomiast 77% skorzystałoby z możliwości podniesienia swojej wiedzy w zakresie uzależnienia

od telefonu komórkowego i problemu cyberprzemocy. Nauczyciele stwierdzili, że programy profilaktyki realizowane przez SP najczęściej odnoszą się do: korzystania z substancji psychoaktywnych, w tym dopalaczy (63%), cyberprzemocy (60%), palenia papierosów (56%), spożywania alkoholu (48%), przemocy szkolonej (30%), e-uzależnienia (22%). Dziewięciu nauczycieli stwierdziło, że mniej niż 25% uczniów używa telefonu komórkowego w trakcie lekcji w celach prywatnych; trzech, że jest to odsetek uczniów mieszczący się w przedziale od 51% do 75%, dwóch nauczycieli, że w przedziale od 76% do 99%. 54% nauczycieli potwierdziło, że zasady dotyczące korzystania z telefonu komórkowego w czasie lekcji dotyczą także nauczycieli, 33% że nie dotyczą, a 12% - nie wiedziało, czy obejmują również nauczycieli. (dowód: akta kontroli str.396-404)

W okresie objętym kontrolą obowiązujące w SP programy wychowawcze zakładały ewaluację, poprzez przeprowadzenie badań ankietowych wśród uczniów i rodziców diagnozujących samopoczucie uczniów i poziom ich bezpieczeństwa w szkole w ciągu roku, zapoznanie z wynikami badań ankietowych nauczycieli, uczniów i rodziców – przyjmowanie uwag do programu oraz wprowadzanie modyfikacji programu i jego realizacji. (dowód: akta kontroli str. 41,62)

Przyjęte do realizacji w SP programy profilaktyki nie zakładały przeprowadzenia ewaluacji. Szkolny program profilaktyki przyjęty do realizacji 11 lutego 2015 r. zawierał informację o uwzględnieniu wyników przeprowadzonej w szkole diagnozy stanu bezpieczeństwa. (dowód: akta kontroli str. 63-76)

Dyrektor Szkoły w powyższym zakresie wyjaśniła: *diagnoza stanu bezpieczeństwa o którym mowa w Szkolnym Programie Profilaktyki była przeprowadzona w roku 2011/2012 przez zespół d/s ewaluacji – badał obszary: diagnoza przyczyn osiągania słabych wyników przez uczniów mających problemy z nauką, ocenę skuteczności podejmowanych działań wychowawczych i profilaktycznych w szkole. Wnioski uwzględniono w programach na rok 2012/2013. W 2013 roku zespół d/s ewaluacji przeprowadził badania w obszarze „bezpieczna i przyjazna szkoła”. Dokładnej analizie poddano także dokumentację pracy zespołu d/s bezpieczeństwa.*

Realizowane przez szkołę programy profilaktyki i program wychowawczy stanowią spójną całość, stanowią podstawę do opracowania planów pracy wychowawczej każdego wychowawcy na dany rok szkolny. Dyrektor przeprowadzając kontrolę pracy wychowawczej i przedstawiając dwa razy w roku radzie pedagogicznej sprawozdanie z realizacji planu nadzoru pedagogicznego, dokonuje oceny wykonania zaplanowanych celów. Wnioski wynikające z nadzoru pedagogicznego są uwzględniane w planowaniu pracy dydaktyczno-wychowawczej na kolejny rok szkolny. (dowód: akta kontroli str. 430-434)

Wprowadzona w Szkole od 15 września 2015 r. Strategia, w ramach dokonywania systematycznej oceny podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych, zakłada ocenę efektów podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych m.in. poprzez: ewaluację skuteczności realizacji programu wychowawczego i programu profilaktyki; modyfikację ww. programów; analizę sytuacji wychowawczej oraz występujących problemów i zagrożeń zawartą w sprawozdaniach sporządzonych przez pedagoga, wyznaczenie kierunków dalszej pracy profilaktycznej oraz określenie zagadnień i zjawisk wymagających szczególnej uwagi; współpracę nauczycieli i wychowawców mającą na celu planowanie kroków zaradczych oraz rozwiązywanie bieżących problemów związanych z nieprawidłowym zachowaniem uczniów. (dowód: akta kontroli str. 77-91)

SP w okresie objętym kontrolą zatrudniała pedagoga szkolnego, posiadającego wykształcenie w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, studia podyplomowe m.in. z terapii pedagogicznej. Pedagog odbył także kursy i szkolenia

m.in. z: przemocy w Internecie – aspekty psychologiczno-pedagogiczne, prawne i technologiczne cyberbullying-u i cyberbaiting-u, *Jak zapobiegać, rozpoznawać i reagować*, profilaktyka w praktyce, jaka profilaktyka, warsztaty przygotowujące do realizacji programu zajęć wychowawczo-profilaktycznych „Spójrz inaczej”. Pedagog szkolny od czerwca 2010 r. pełnił funkcję koordynatora ds. bezpieczeństwa, do którego zadań m.in. należało: koordynowanie realizacji działań w zakresie bezpieczeństwa w ramach programu wychowawczego i programu profilaktyki, w tym koordynowanie realizacji zajęć profilaktycznych, pozyskiwanie sojuszników szkoły w zakresie współpracy na rzecz podniesienia bezpieczeństwa uczniów. Ponadto w badanym okresie w SP organizacją pomocy psychologiczno-pedagogicznej zajmował się powołany od 22 lutego 2011 r. koordynator ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej. (dowód: akta kontroli str. 453-459, 533-587)

Zadania pedagoga szkolnego, określone były w rocznych planach m.in. w zakresie: diagnozy potrzeb opiekuńczo wychowawczych, organizowania opieki dydaktyczno-wychowawczej dla uczniów w celu zapewnienia im bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego w szkole, organizowania opieki psychologiczno-pedagogicznej, profilaktyki wychowawczej, współpracy z MZPPP.

Z analizy semestralnych sprawozdań w latach szkolnych 2012/2013 – 2015/2016 z działalności pedagoga oraz sprawozdań z działalności zespołu zadaniowego ds. bezpieczeństwa wynika, że pedagog będący jednocześnie koordynatorem ds. bezpieczeństwa podejmował działania w celu realizacji ww. zadań, co szczegółowo zostało opisane na stronach 8 - 10 niniejszego wystąpienia. (dowód: akta kontroli str. 460-499, 533-552)

Z informacji uzyskanej od pedagoga szkolnego oraz sporządzonej dokumentacji⁷ wynika, że w latach szkolnych 2012/2013 – 2015/2016 (do stycznia) w ramach diagnozy potrzeb opiekuńczo-wychowawczych, pedagog przeprowadził trzy badania ankietowe w zakresie: zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży (w kwietniu 2015 r.), cyberprzemocy (w maju 2015 r.) oraz badanie pt. *Przemoc czy dyskryminacja* (w grudniu 2015 r.). Z przeprowadzonych badań wynika, że w 2015 r. w badaniu ankietowym w zakresie Cyberprzemocy jedno z pytań dotyczyło liczby godzin spędzanych na korzystaniu z Internetu⁸. W ankiecie dotyczącej „Przemoc czy dyskryminacja” na 103 ankietowanych uczniów SP dziesięcioro było ofiarami przemocy przez Internet lub telefon komórkowy. (dowód: akta kontroli str. 500-532)

W trakcie kontroli przeprowadzono oględziny zachowania się uczniów przebywających na korytarzu w czasie przerwy pomiędzy zajęciami lekcyjnymi. W wyniku oględzin ustalono, że na korytarzu przebywało 88 uczniów SP, uczniowie korzystali z 17 telefonów komórkowych (nie prowadzili rozmów telefonicznych, korzystając z klawiatury patrzyli w ekran). Uczniowie korzystając z telefonów siedzieli na korytarzu samodzielnie lub w grupach do czterech osób (pozostali członkowie grup „zaglądali przez ramię” uczniowi obsługującemu telefon). (dowód: akta kontroli str. 588)

Badanie opinii o uczniach wydanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, będących w posiadaniu Szkoły, wykazało, że przyczyną stwierdzonych u uczniów problemów w nauce mogło być nadmierne korzystanie przez nich z mediów elektronicznych. Pomimo tego, w latach szkolnych 2012/2013 – 2015/2016 w szkole nie prowadzono diagnozy zjawiska e-uzależnienia (tj. uzależnienia od komputera,

⁷ Opracowań wyników ankiet z dnia 10 kwietnia, 19 maja i 1 grudnia 2015 r.

⁸ Spośród 16 badanych uczniów klas szóstych 10 spędza 1-2 godziny, czterech uczniów 2-3 godziny, dwóch uczniów 3 godziny i więcej.

Internetu, telefonu komórkowego, grania w gry on-line). (dowód: akta kontroli str. 435-452, 500-532)

Dyrektor Szkoły w powyższej kwestii wyjaśniła, że w latach szkolnych 2012/2013 – 2015/2016 nie prowadzono diagnozy zjawiska e-uzależnienia, gdyż nie mieliśmy aż tak wiele sygnałów mówiących o problemie. Sporadyczne przypadki zdiagnozowane przez poradnię dawały rodzicom konkretne wskazówki jak mają postępować, każdy uczący otrzymuje od wychowawcy kserokopię opinii z PPP, więc również ma dla siebie wskazówki jak postępować. Szkoła ze swej strony ma w statucie zapisane zasady korzystania z telefonów komórkowych – wychowawcy klas mają obowiązek na początku roku szkolnego przypomnieć uczniom ich prawa i obowiązki zawarte w statucie. Pierwsze spotkanie z rodzicami poświęcone jest między innymi zapoznaniu ze statutem i wewnątrzszkolnym systemem oceniania. Zasady korzystania z Internetu omawiane są na zajęciach komputerowych. W latach 2012 – 2015 nie diagnozowano zjawiska, ale szkoła przeprowadziła szereg programów profilaktycznych w tym temacie zarówno wśród uczniów, nauczycieli jak i rodziców. (dowód: akta kontroli str. 430-434)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W latach szkolnych 2012/2013-2015/2016 (do czasu zakończenia kontroli) w dziennikach pedagoga szkolnego brak było tygodniowych planów zajęć. (dowód: akta kontroli str. 641-859)

Prowadzenie dziennika pedagoga bez określenia tygodniowego planu jego zajęć było niezgodnie z § 18 i § 19 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu odpowiednio z dnia 19 lutego 2002 r.⁹ i 29 sierpnia 2014 r.¹⁰ w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji, stanowiących, że pedagog lub psycholog zatrudniony w szkole prowadzi dziennik, zawierający m.in.: tygodniowy plan swoich zajęć, działania podejmowane w poszczególnych dniach oraz informacje o kontaktach z osobami i instytucjami, z którymi współdziała przy wykonywaniu swoich zadań, imiona i nazwiska uczniów objętych różnymi formami pomocy, w szczególności pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Dyrektor Szkoły w sprawie braku tygodniowego planu zajęć pedagoga wyjaśniła: (...) godziny pracy pedagoga dostępne są dla wszystkich pracowników szkoły, uczniów i rodziców na wywieszce na drzwiach pokoju pedagoga szkolnego oraz w sekretariacie szkoły. Precyzyjne określenie czasu potrzebnego na wykonywanie codziennych zadań pedagoga, do których należą: rozmowy z uczniami, rodzicami, nauczycielami, kontakty z instytucjami współpracującymi ze szkołą jest trudne, gdyż czynności te wykonywane są w różnym czasie w zależności od potrzeby i możliwości kontaktu z przedstawicielami w/w instytucji. Obecnie dziennik został uzupełniony ramowym planem zajęć. (dowód: akta kontroli str. 430-434)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. NIK wskazuje na potrzebę prowadzenia w SP działań mających na celu zdiagnozowanie zjawiska e-uzależnienia (nie diagnozowano skali tego zjawiska za wyjątkiem trzech badań ankietowych przeprowadzonych przez pedagoga w 2015 r.).

⁹ Dz. U. Nr 23, poz. 225, ze zm.

¹⁰ Dz. U. poz. 1170, ze zm.

Stwierdzono bowiem iż przyczyną problemów niektórych uczniów mogło być nadmierne korzystanie przez uczniów SP z mediów elektronicznych.

2. NIK zwraca uwagę, że ponad połowa uczniów SP nie ma wiedzy o zasadach korzystania z telefonów komórkowych obowiązujących na terenie Szkoły.

3. Ponadto, należy zwrócić uwagę na potrzebę podjęcia działań mających na celu wyeliminowanie nieuzasadnionego używania telefonów komórkowych przez nauczycieli w czasie lekcji.

Ocena częściowa

Szkoła podjęła szereg działań wychowawczych i profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom (w szczególności uzależnień od środków psychoaktywnych, bezpieczeństwa w sieci i cyberprzemocy), organizując spotkania, warsztaty oraz szkolenia, prowadzone przez wychowawców, pedagoga szkolnego, który koordynował spotkania w tym zakresie ze specjalistami z MZPP oraz przedstawicielami straży miejskiej. W dziennikach zajęć pedagoga stwierdzono brak tygodniowego planu zajęć. Ponadto NIK zwraca uwagę na nieprzeprowadzenie diagnozy w zakresie korzystania przez uczniów z mediów elektronicznych.

IV. Wnioski

Wniosek pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹¹, wnosi o prowadzenie dziennika pedagoga zgodnie z wymogami § 19 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

¹¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia marca 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

Dyrektor
Grzegorz Walendzik

Kontrolerzy:

Krzysztof Wilkosz
Doradca ekonomiczny

.....
podpis

.....
podpis

Joanna Witkowska
Starszy inspektor kp

.....
podpis